

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

УКЛАДАЧ: к.ю.н., доцент Григоров О.М.

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
аспірантського семінару**

**Затверджено на засіданні Вченої Ради
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
25 березня 2014 року (протокол № 8)**

Київ 2014

Навчальна програма

аспірантського семінару «Міжнародне право» (35 год.)

Тема 1. Співвідношення суверенітету і наддержавності у сучасному міжнародному праві (4 год.)

Основні концепції державного суверенітету у світлі глобальних викликів сучасного світопорядку. Співвідношення принципу невтручання та принципу суверенної рівності держав: сучасні трактування. Юридична техніка «санкційних» резолюцій РБ ООН: резолюції 665, 678, 1511 (Ірак), 770, 787, 816, 836, 908, 1031, 1088, 1174, 1244, 1247 (колишня Югославія), 1386 (Афганістан) та інші.

Державний суверенітет й міжнародне керування природними ресурсами. Міжнародно-правові основи керування морськими живими ресурсами.

Принцип суверенітету над частиною водоносного горизонту (Проект статей про транскордонні водоносні горизонти). Керування природними ресурсами у європейському праві.

Роль наднаціональності міжнародних економічних організацій у формуванні глобального економічного правопорядку. Механізм «зваженого голосування» та принцип суверенної рівності держав.

Тема 2. Інститут міжнародно-правової відповідальності: сучасні тенденції (6 год.)

Деякі особливості міжнародно-правової відповідальності держав за порушення прав людини. Формування інституту міжнародно-правової відповідальності держав за екологічні збитки.

Основні етапи діяльності Комісії міжнародного права щодо кодифікації міжнародно-правової відповідальності держав.

Загальна характеристика Проекту статей про відповідальність держав за міжнародні протиправні дії та Проекту статей про міжнародну відповідальність за шкідливі наслідки дій, не заборонених міжнародним правом.

Історія кодифікації інституту відповідальності міжнародних організацій. Міжнародно-правова відповідальність міжурядових організацій: особливості та правова природа.

Загальний аналіз положень Проекту статей про відповідальність міжнародних організацій.

Тема 3. Роль односторонніх актів держав у міжнародному праві (4 год.)

Сучасні підходи до класифікації односторонніх актів держав. Поняття залежних й незалежних односторонніх актів держав. Основні різновиди самостійних односторонніх актів держав (декларація, нотифікація, протест, відмова і т.п.) та несамоствійних односторонніх актів держав (приєднання, денонсація, ратифікація і т.п.). Конкуруючі концепції щодо класифікації односторонніх актів держав Р.Меду (Франція), Ф.Пфлюгер (Швейцарія), Х.Л.Б.Гонсалес, Л.Р.Г.Брош (Куба), Р.А.Каламкарян (Росія) та інші.

Основні етапи роботи Комісії міжнародного права ООН над темою «Односторонні акти держав». Загальна характеристика Керівних принципів, що застосовуються до односторонніх офіційних заяв, здатних привести до виникнення юридичних обов'язків (2006р.).

Роль та місце односторонніх актів держав *stricto sensu* у сучасній міжнародно-правовій практиці України та інших держав.

Тема 4. Юрисдикційні імунітети держав та їх власності: теорія і практика (4 год.)

Розвиток в XIX-XX століттях концептуальних положень щодо концепції «функціонального імунітету» держави. Основні тенденції розщеплення дії держави на „*acta de jure imperii*“ та „*acta de jure gestionis*“. Реалізація концепції «функціонального імунітету» держави у Європейській конвенції (1972р.) про імунітет держав та у Додатковому Протоколі до неї.

Діяльність Комісії міжнародного права ООН щодо розробки проектів статей про юрисдикційний імунітет держав та їх власності (1974-2003 р.р.). Висновки діяльності Спеціального комітету з юрисдикційних імунітетів держав та їх власності. Правовий статус та загальна характеристика Конвенції ООН про юрисдикційні імунітети держав та їх власності (2004р.).

Особливості застосування положень Конвенції (2004 р.) у законодавчій практиці держав. Практика США, Великобританії, Франції, РФ та України.

Тема 5. Нові стандарти міжнародно-правового регулювання діяльності цивільної авіації (6 год.)

Новації у правовій регламентації «повітряного лізингу» рухомого авіаційного обладнання. Основні положення Кейптаунської Конвенції (2001 р.) про міжнародні гарантії щодо рухомого обладнання та Протоколу з авіаційного обладнання (2001 р.). Юридичні наслідки ратифікації Україною

Кейптуанської Конвенції (2001р.) та «авіаційного» Протоколу до неї (06.06.2012р.).

Перспективні правові моделі лібералізації міжнародних повітряних перевезень. Єдине європейське небо: на шляху до стабільної та ефективної авіації. Угода про повітряний транспорт між ЄС та США 2008 року. Угода про «відкрите небо» держав Центральної Америки. Єдиний авіаційний ринок Австралії та Нової Зеландії. Спільний авіаційний простір України та ЄС: сучасний стан. Загальна характеристика проекту угоди між Україною та ЄС про єдиний авіаційний простір.

Розвиток інституту відповідальності у міжнародному повітряному праві. Основні висновки Міжнародної конференції з повітряного права (Монреаль, 20 квітня - 2 травня 2009 року). Монреальська Конвенція (2009 р.) про відшкодування збитку, заподіяного повітряними суднами третім особам. Монреальська Конвенція (2009 р.) про відшкодування збитку третім особам, заподіяного у результаті актів незаконного втручання за участю повітряних суден.

Правове забезпечення безпеки цивільної авіації на початку ХХІ століття. Пекінська Конвенція 2010р. про боротьбу з незаконними актами стосовно міжнародної цивільної авіації. Пекінський Протокол 2010 року, доповнюючий Гаазьку Конвенцію 1970 року про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден. Нове трактування та класифікація актів незаконного втручання у діяльність міжнародної цивільної авіації.

Тема 6. Прогресивний розвиток міжнародного космічного права (6 год.)

Необхідні умови подальшого динамічного розвитку міжнародного космічного співробітництва щодо запобігання розміщенню зброї у космосі. Конференція з роззброєння, (КР) Женева 2008 року. Проект Договору про запобігання розміщенню зброї у космічному просторі, застосуванню сили або погрози силою стосовно космічних об'єктів (2008 р.).

Проблеми антропогенного забруднення навколосезонного космічного простору. Керівні принципи попередження утворення космічного сміття (2007р.). Європейський Кодекс поведінки стосовно попередження утворення космічного сміття.

Міжнародно-правові аспекти страхування відповідальності перед третіми особами за збиток у результаті космічної діяльності. Національна законодавча практика щодо «космічного страхування» (практика США, Австралії, Великобританії, Франції, ЮАР, РФ).

Глобальна проблема запобігання астероїдній загрозі життю на Землі: міжнародно-правові аспекти.

Тема 7. Перспективні напрямки діяльності Комісії міжнародного права ООН (5 год.)

Деякі аспекти імунітету посадових осіб держави від іноземної кримінальної юрисдикції. Взаємозв'язок між імунітетом *ratione personae* та імунітетом *ratione materiae*. Можливі винятки з імунітету. Процесуальні аспекти імунітету.

Вплив діяльності Міжнародного кримінального суду (МКС) на кодифікаційну діяльність Комісії міжнародного права.

Проект статей про клаузулу про націю найбільшого сприяння (1978) та перспективи кодифікаційної роботи Комісії у цьому напрямку.

Попередні результати кодифікаційної роботи Комісії щодо захисту людей у разі лиха (Проект 2012 року, прийнятий Редакційним Комітетом) Умови надання зовнішньої допомоги та суверенітет держави, що постраждала.

Тематика «Обов'язку видачі або здійснення судового переслідування (*aut dedere aut judicare*)» у роботі Комісії міжнародного права. Фактори, що впливають на перспективність тематики: аналіз судової практики Міжнародного суду ООН, проект Кодексу злочинів проти миру та безпеки людства, «подвійні стандарти» у практиці держав.

Джерела для підготовки та література:

1. Баталов А.А. Современное международно-правовое регулирование воздушных сообщений: теория и практика. М. Зерцало-М, 2008. -224 с.
2. Белалова Б.Ш. Международно-правовая ответственность международных межправительственных организаций. – Автореф. дис. канд. юрид. наук. 12.00.10/МГИМО. – МИД России. М., 2002. – 24 с.
3. Богуш Т.И. «Прокурор против Аль-Башира»: Ордер на арест действующего главы государства. // Альманах международного права. – Одесса, 2009. Выпуск 1.
4. Величковский А.В. Оговорки к односторонним декларациям о признании юрисдикции Международного Суда ООН // Белорус. Журнал межд. права и межд.отношений. - 2002, №1
5. Доклад Комиссии международного права о работе ее шестидесяти первой сессии. – Док. ООН: А64/10. – Нью Йорк: ООН, 2009.
6. Док. ООН: А/56/20
7. Док. ООН: А/61/10 Дополнения № 10.
8. Док. ООН: А/65/463
9. Еллинек Г. Общее учение о государстве. – СПб, издательство «Юридический центр «Пресс». 2004, - 752 с.

10. Замятин В.Ю. Ответственность международных организаций. – Автореф. дис. канд. юрид. наук. 12.00.10/Всероссийская академия внешней торговли. – М., 2005. – 23 с.
11. Кельзен Ханс. Чисте правознавство:// Пер. З нім. О.Мокровольського – К.. Юніверс, 2004 – 496с.
12. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію 1944 р. (ICAO/ Doc. 7300(6))// Офіційний вісник України – 2004 – 340. Ст.2667.
13. Коннова Е.В. Проблема обоснования юридической силы односторонних актов государств // Право bu/ 2009 - №3.
14. Котляр В.С. пределы допустимости силового вмешательства по гуманитарным причинам во внутренние конфликты в других государствах. //Международное публичное и частное право. – М., 2012. № 5(68).
15. Куян І.А. Розвиток вчення про суверенітет в українській та російській конституційно-правовій думці дорадянського періоду.- Часопис Київського університету права – 2011 №1 с. 86-89.
16. Либерализация доступа к рынку (ICAO Doc. ATConf/5-WP/8.17/9./02).
17. Либерализация грузовых воздушных перевозок (ICAO Doc. ATConf/5-WP/10.13/9./02).
18. Мельник С.О. Односторонні акти держав в сучасному міжнародному праві. - Автореферат дис. канд. юр. наук – Київ. Інститут держави і права ім. В.М.Корецького, 2007р.
19. Международное право (International Law) М. Наука, №2(42) 2010 с.16-21, с.72-74.
20. Международное право (International Law) М. Наука, №1(37) 2010 с.72-101.
21. Международное право (International Law) М. Наука, №2(38) 2009 с.283-300.
22. Международное право (International Law) М. Наука, №4(44) 2010 с.50-57.
23. Мещерякова О.М. Лиссабонский договор (Договор о реформе) и суверенитет государств-членов ЕС – Международное публичное и частное право – 2012 № 4(67) с.5-7.
24. Моисеев А.А. Критика концепции относительного государственного суверенитета. // Московский журнал международного права. – 2007, № 3 (67).
25. Хлестова И.О. Юрисдикционный иммунитет государства. – М. Юриспруденция, 2007 – 215 с.
26. Air Transport Agreement between the European Community and its Member States, on the one hand, and the United States of America on the other hand (Official Journal of the European Union. No. L134, 25.05.2007 P.4).
27. Amerasinghe C.F. Principles of the Institutional Law of International Organizations. – Great Britain: Cambridge University Press, 1996.

28. Benvenuti E. Asian Traditions and Contemporary International Law on the Management of Natural Resources. Chinese Journal of International Law. 2008, Vol.7 N.2.
29. Graig. S.Miles. Sovereign Immunity // Enforcement of Arbitral Awards Against Sovereigns / R. Doak Bishop-Juris Net LLC, 2009.
30. Giamulla E., Schmid R., Molls W. European Air Law. Kluwer Law International. 2000. - 261 p.
31. International Investment Law for the 21 Century Essays in Honour of Christoph Schreuer/- Oxford University Press, 2008 – 433p.
32. Montpert P. Space Insurance // Contracting for space: contract practice in the European space sector / by L.J.Smith and I.Baumann./ Ashgate Publishing Ltd, 2011 – 428p.
33. Tessitore Michael A. Immunity and the Foreign Sovereign. An Introduction to the Foreign Sovereign Immunities Act // Florida Bar Journal. - 1999, November 1999 – P.9.
34. UN Doc. A/CN.4/410 and Add. 1-5.
35. UN Doc. A/CN.4/371.
36. Wassenbergh H. Opening the Skies - the EEC and Third Countries // Regulation. Reform in International Air Transport / Edited by Chia-Jui Cheng. Regency Publishing Worldwide. 2000.
37. Weeden Brian. Billiards in Space // The Space Review - 2009, - February 23. URL: <http://www.thespacereview.com/article/1314/1>
38. Zeitschrift für Luft- und Weltraumrecht (ZLW 47, Jg. N.3/1998. S. 337-349.